

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

28.8.2025

VN/9394/2024
VN/9394/2024-SM-77

Valtiovarainministeriö

Sisäministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Asia

Valtiovarainministeriö on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa 30.6.2025 päivätyllä lausuntopyynnöllä.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä, jolla kumotaan voimassa oleva saman niminen laki. Ehdotuksessa esitetään lisäksi muutettavaksi rahanpesun selvittelykeskuksesta annettua lakia, pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettua lakia, kaupparekisterilakia, vakuutusyhtiölakia, luottolaitostoiminnasta annettua lakia, Finanssivalvonnasta annettua lakia, maksulaitoslakia, sijoituspalvelulakia ja varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annettua lakia.

Ehdotetuilla muutoksilla pantaisiin täytäntöön EU:n uusi rahanpesunvastainen sääntely, eli EU:n rahanpesun torjuntaviranomaista koskeva asetetus, rahanpesuasetus ja kuudes rahanpesudirektiivi. Osa ehdotetuista muutoksista liittyy myös kansainvälisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaryhmän Financial Action Task Forcen (FATF) suositusten noudattamisen vahvistamiseen ja kansallisiin muutostarpeisiin. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan pääasiassa 10.7.2027, jolloin rahanpesuasetuksen soveltaminen alkaa.

Sisäministeriö on osallistunut valtiovarainministeriön 10.5.2024 asettamaan poikkihallinnolliseen työryhmään, jonka tehtävänä on ollut valmistella rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen sääntelyn kokonaisuudistamiseksi hallituksen esitys edellä mainittujen EU-säännösten implementoimiseksi. Työryhmän jäsenenä sisäministeriö on vaikuttanut jo työryhmätyössä ehdotetun lainsäädäntöehdotuksen sisältöön.

Yleisesti

Sisäministeriö pitää hallituksen esitysluonnoksessa esitettyjä muutoksia kannatettavana. Ehdotettava sääntely mahdollistaa entistä tehokkaampien rahanpesun estämiseen tähtäävien toimien toteuttamisen ja selkeyttää monelta osin rahanpesun estämiseen liittyvää työtä kansallisella ja unionin tasolla. Ehdotetuilla sääntelymuutoksilla tuetaan tavoitteita rikostorjunnan vahvistamisesta, harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnasta sekä rikoksen tuottaman taloudellisen hyödyn takaisin-saannista ja yleisesti konfiskaatiosta.

Sisäministeriö lausuu erikseen esitykseen sisältyvistä luonnosehdotuksista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetusta lakiehdotuksesta ja rahanpesun selvittelykeskuksesta

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

annetun lain muuttamista koskevasta lakiehdotuksesta. Muiden esitykseen kuuluvien lakiehdotusten osalta sisäministeriöllä ei ole lausuttavaa.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettua lakia koskevat muutosehdotukset

Summarajailmoitukset

Hallituksen esityksessä ehdotetaan poistettavaksi voimassa olevan rahanpesulain 4 luvun 1 §:n 2 momentin säännös niin sanotuista summarajailmoituksista. Sisäministeriö katsoo yhtenevästi keskusrikospoliisin ja Poliisihallituksen lausunnoissa kerrottuun nähden, että summarajailmoitukset ovat olleet erittäin tärkeitä selvittelykeskuksen lakisääteisten tehtävien suorittamisen kannalta. Yhdistettynä muuhun rahanpesun selvittelykeskuksen käytettävissä olevaan tietoon, summarajailmoitukset ovat laadukkaan selvittely- ja analyysityön kannalta ratkaisevan tärkeä tietolähde ja mikäli summarajailmoitukset poistuisivat, heikkenisi rahanpesun selvittelykeskuksen kyvykyys torjua verkostomaisien rikollisorganisaatioiden harjoittamaa rikollisuutta. Sisäministeriö katsookin, että summarajailmoitukset tulisi säilyttää sääntelyssä rahanpesun selvittelykeskuksen lakisääteisten tehtävien suorittamiseksi.

Rahapelitoiminnan soveltamisala

Rahanpesuasetuksen 4 artiklassa säädetään tiettyjä rahapelipalvelujen tarjoajia koskevista poikkeuksista. Jäsenvaltiot voivat päättää sulkea rahapelipalvelujen tarjoajat kokonaan tai osittain asetuksessa säädettyjen vaatimusten soveltamisalan ulkopuolelle näiden palvelujen luonteesta ja, soveltuvin osin, toiminnan laajuudesta johtuvan todistetun alhaisen riskin perusteella. Poikkeusta ei sovelleta muun muassa kasinoihin ja tiettyjen sähköisten rahapelipalveluiden tarjontaan. Esitysluonnoksen mukaan valmistelussa ei ole tunnustettu tarvetta käyttää rahapelaamista koskevaa soveltamisalapoikkeusta, vaan kaikki rahapelipalveluntarjoajat olisivat jatkossakin rahanpesusääntelyn soveltamisalassa ja ilmoitusvelvollisuuden piirissä. Sisäministeriö yhtyy tähän näkemykseen ja toteaa, että ehdotetun uuden rahapelilain (HE 16/2025 vp), joka on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä, valmistelussa lähtökohtana on ollut se, että kaikki rahapelipalvelut kuuluisivat jatkossakin rahanpesulainsäädännön soveltamisalaan. Sisäministeriö viittaa myös hallitusohjelmaan, jonka mukaan lisenssijärjestelmään siirryttäessä tehostetaan rahapelitoimialan valvontaa, turvataan valvonnan riittävät resurssit ja estetään tehokkaasti muun muassa rahanpesu ja tulosmanipulaatio.

Ehdotetun uuden rahanpesulain 2 §:n 7 momentin mukaan rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 kohdan g alakohdassa tarkoitettuja eräitä ilmoitusvelvollisia olisivat 1) rahapelilain (/) x §:ssä tarkoitettu rahapelitoimiluvan haltija ja 2) Ahvenanmaan maakuntalainsäädännössä tarkoitettu rahapeliyhteisö. Sisäministeriö toteaa, että ehdotetun uuden rahapelilain mukaan rahapelejä voisi toimeenpanna joko yksinoikeustoimiluvan (rahapelilain 5 §) tai rahapelitoimiluvan (rahapelilain 6 §) nojalla. Kummankin toimiluvan nojalla rahapelejä toimeenpanevat olisivat rahanpesulainsäädännön soveltamisalassa. Näin ollen uuden rahanpesulain 2 §:n 7 momentissa tulisi viitata kummankin toimilupatyyppin haltijaan esimerkiksi seuraavasti: ”rahapelilain (/) 5 ja 6 §:ssä tarkoitettujen toimiluvan haltija” tai vaihtoehtoisesti ”rahapelilain (/) 5 §:ssä tarkoitettu yksinoikeustoimiluvanhaltija ja 6 §:ssä tarkoitettu rahapelitoimiluvanhaltija”.

Uutta rahanpesulakia ei voimassa olevan rahanpesulain tavoin sovellettaisi pidettäessä raha-automaatteja käytettävänä pelikasinon ulkopuolella. Kuten voimassa olevassa rahanpesulaissa, uudesakin rahanpesulaissa kuitenkin säädettäisiin lain soveltamisesta valtakunnan alueella, jos raha-automaattipelaaminen tapahtuu valtakunnan rahapelilainsäädännön mukaisesti tunnistauneena (rahanpesulain 3 §:n 3 momentti). Uudessa rahanpesulaissa viitattaisiin uuden rahapelilain 20 §:ään, jossa on tarkoitus säätää pelaamisesta rekisteröityneeksi pelaajaksi tunnistauneena. Sisäministeriö toteaa, että uuden rahapelilain valmistelun yhteydessä on kiinnitetty huomiota siihen, että säännöstekninen ratkaisu, jossa ensin todetaan, että rahanpesulakia ei sovelleta pelikasinon ulkopuolisiin raha-automaatteihin, mutta sen jälkeen todetaan lakia kuitenkin sovellettavan valtakunnan lainsäädännön mukaisesti tunnistauneena pelattaessa, ei välttämättä ole täysin selkeä. Tältä osin on tuotu esille tarve huolehtia siitä, että rahanpesulain soveltaminen myös raha-automaatteihin valtakunnan alueella on lakia soveltavien ymmärtämä velvoite. Sisäministeriö toteaa, että kyseinen lainsäädäntötekninen ratkaisu johtuu valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välisestä toimivallanjaosta, jonka mukaan rahapelilainsäädäntö kuuluu maakunnan toimivaltaan. Kun valtakunnassa otettiin käyttöön raha-automaattipelaamisessa pakollinen tunnistautuminen vuoden 2022 alussa, rahanpesulain soveltamisalaan sisällytettiin valtakunnan osalta myös pelikasinon ulkopuoliset raha-automaatit. Voimassa olevan rahanpesulain 1 luvun 3 §:n 3 momentin säännöstä, jonka mukaan lakia ei sovelleta pidettäessä raha-automaatteja käytettävänä pelikasinon ulkopuolella, ei tuolloin voitu kumota, jotta soveltamisalan laajentuminen ei olisi ulottunut koskemaan Ahvenanmaan maakuntaa.

Mikäli rahanpesulakia sovellettaisiin myös Ahvenanmaan maakunnassa pelikasinon ulkopuolisiin automaatteihin, voitaisiin ehdotettu uuden rahanpesulain 3 §:n 3 momentti poistaa lakiehdotuksesta.

Rahapeliyhteisön asiamiehet

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että rahapeliyhtiön asiamiehet poistettaisiin kansallisen rahanpesusääntelyn soveltamisalasta. Asiamiehellä tarkoitetaan rahapeliyhteisön rahapelejä myyviä yrityksiä sekä yrityksiä, joiden tiloihin on sijoitettu rahapeliyhtiöiden rahapeliautomaatteja. Asiamiehet ovat voimassa olleen rahanpesulain mukaisesti olleet rajoitetusti ilmoitusvelvollisia. Esitysluonnoksen mukaan asiamiehiä koskisi jatkossa rahanpesuasetuksen ulkoistamista koskeva sääntely, jonka mukaan vastuu ulkoistettujen palvelujen osalta säilyy ilmoitusvelvollisella. Rahanpesuasetuksen artiklan 18 kohdan 1 mukaan ilmoitusvelvolliset voivat ulkoistaa asetuksesta johtuvia tehtäviä palveluntarjoajille. Ilmoitusvelvollisen on ilmoitettava valvojalle ulkoistamisesta ennen kuin palveluntarjoaja aloittaa ulkoistetun toiminnan. Rahanpesuasetuksen 18 artiklan 3 kohta sisältää luettelon tehtävistä, joita ei saa ulkoistaa.

Sisäministeriö toteaa, että voimassa oleva rahanpesulaki ei ole rahapeliyhtiön asiamiehiin kohdistuvan sääntelyn osalta täysin yksiselitteinen. Uutta rahapelijärjestelmää koskevassa hallituksen esityksessä (HE 16/2025 vp) todetaan, että rahanpesulain voidaan katsoa sisältävän tietyn sisäisen ristiriidan koskien asiamiesten rahanpesulain mukaisia velvollisuuksia (ks. hallituksen esityksen jaksot 2.8.2 ja 2.8.3). Sisäministeriö pitääkin tärkeänä, että uusi rahanpesulainsäädäntö olisi selkeä suhteessa asiamiesten velvoitteisiin. Esitysluonnoksen ehdotus siitä, että asiamiehet poistettaisiin soveltamisalasta, tarkoittaisi rahapelitoiminnan osalta sitä, että vastuu mahdollisista asiamiehille ulkoistetuista rahanpesuasetuksen mukaisista tehtävistä säilyisi ilmoitusvelvollisella toimiluvanhaltijalla. Ilmoitusvelvollinen olisi esitysluonnoksen mukaan täysin vastuussa kaikista toimista, myös laiminlyönneistä, jotka liittyvät ulkoistettuihin tehtäviin. Sisäministeriön näkemyksen mukaan ehdotettu sääntely selkeyttäisi nykytilaa asiamiesten osalta ja vaikuttaisi tarkoituksenmukaiselta.

Hallinnolliset toimenpiteet

Ehdotetun uuden rahanpesulain 55 §:ssä säädettäisiin valvojien mahdollisuudesta soveltaa hallinnollisia toimenpiteitä tilanteissa, joissa ne havaitsisivat rikkomuksia tai puutteita ilmoitusvelvollisten toiminnassa. Pykälällä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 56 artikla. Pykälän 1 momentin mukaan valvojat voisivat ryhtyä hallinnollisiin toimenpiteisiin kolmessa eri tilanteessa: jos valvojat, havaitsisivat rahanpesu- ja maksun tietoja koskevan asetuksen rikkomuksia, ennakoivasti tilanteissa, joissa ilmoitusvelvollisen sisäisissä toimintaperiaatteissa, menettelytavoissa tai valvontatoimenpiteissä olisi sellaisia puutteita, jotka todennäköisesti johtaisivat sääntelyn rikkomiseen taikka tilanteissa, joissa ilmoitusvelvollisen käytössä olevat sisäiset toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvontatoimenpiteet eivät olisi oikeassa suhteessa siihen kohdistuviin rahanpesun, sen esirikosten ja terrorismin rahoittamisen riskeihin. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin erilaisista hallinnollisista toimenpiteistä, joita valvojat voisivat soveltaa. Yhtenä toimenpiteenä olisi toimiluvan peruuttaminen tai voimassaolon keskeyttäminen.

Ehdotetun uuden rahapelilain 79 §:n (HE 16/2025 vp) mukaan toimilupa voitaisiin peruuttaa, jos toimiluvanhaltija on toimiluvan voimassaoloaikana toistuvasti tai vakavasti rikkonut rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnasta annettuja säännöksiä ja toimiluvanhaltijalle on rikkomuksen johdosta määrätty hallinnollinen seuraamus, tai toimiluvanhaltija on rikkomuksen johdosta tuomittu sakko- tai vankeusrangaistukseen. Uuden rahapelilain valmistelussa pidettiin tärkeänä, että rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaan tähtäävää sääntelyä vahvistetaan, minkä vuoksi toimiluvan peruuttamisesta rahanpesulainsäädännön rikkomisen vuoksi ehdotettiin säädettävän rahapelaissa.

Toimiluvan peruuttaminen rahanpesulainsäädännön rikkomusten vuoksi vaikuttaisi siis olevan mahdollista sekä uuden rahapelilain että uuden rahanpesulain nojalla. Rahapelilain osalta toimiluvan peruuttaminen olisi viimesijainen keino puuttua lainsäädännön vastaiseen toimintaan, mikä ilmenisi ehdotetusta rahapelilain 79 §:n 3 ja 4 momentista. Pykälän 3 momentin mukaan toimilupa voitaisiin peruuttaa vain, jos toimiluvanhaltija jatkaa menettelyä seuraamusmaksun määräämisen tai kieltopäätöksen jälkeen tahallisesti. Pykälän 4 momentin mukaan toimiluvanhaltijalle olisi asetettava kohtuullinen määräaika toiminnassa havaittujen puutteellisuuksien korjaamiseksi ennen toimiluvan peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä. Uuden rahanpesulain 55 §:n mukaisten hallinnollisten toimenpiteiden osalta esitysluonnoksessa todetaan, että toimenpiteet voisivat täydentää vakavista, toistuvista ja järjestelmällisistä rikkomuksista määrättäviä taloudellisia seuraamuksia tai tulla kyseeseen itsenäisesti ilman taloudellisia seuraamuksia ja että näin hallinnolliset toimenpiteet toimisivat joustavana keinovalikoimana valvojien käytössä.

Sisäministeriö toteaa, että toimiluvan peruuttamista koskeva uuden rahapelilain ja uuden rahanpesulain sääntely vaikuttaisi olevan jossain määrin olevan päällekkäistä. Myös toimiluvan peruuttamista

koskevan toimivaltuuden käytön kynnyksessä vaikuttaisi olevan hieman eroavaisuuksia lakien välillä. Sisäministeriö kuitenkin katsoo tämänhetkisen arvionsa perusteella, ettei säännöshedotuksiin olisi näiltä osin tarpeen tehdä tässä vaiheessa muutoksia. Viranomaisen valvontakäytännössä olisi kuitenkin hyvä kiinnittää huomiota mahdolliseen päällekkäiseen sääntelyyn. Olisi tärkeä seurata kummankin uuden lain soveltamisesta saatavia kokemuksia ja tarvittaessa myöhemmin niiden pohjalta arvioida sääntelyn toimivuutta.

Toimivaltainen viranomainen, Ahvenanmaan maakunta ja valvontavastuun siirtäminen sopimusasetuksella

Sisäministeriö toteaa, että ehdotetun uuden rahapelilain mukaisena rahapelitoiminnan valvontaviranomaisena toimisi Lupa- ja valvontavirasto vuoden 2027 alusta lukien. Lupa- ja valvontavirasto valvoisi rahapelitoimintaa sekä rahapelilain että rahanpesulain noudattamisen osalta. Uutta rahanpesulakia koskevassa esitysluonnoksessa on huomioitu Lupa- ja valvontaviraston perustaminen ja sille Poliisihallituksen arpajaishallinnolta ehdotetun uuden rahapelilain myötä siirtyvät rahapelitoiminnan valvontatehtävät.

Voimassa olevan rahanpesulain 7 luvun 1 §:n mukaan Poliisihallitus valvoo rahanpesulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista myös Ahvenanmaan maakunnassa harjoitetun rahapelitoiminnan osalta. Koska rahapelitoiminta kuuluu maakunnan lainsäädäntötoimivaltaan, valvontatoimivalta on siirretty maakunnan hallitukselle itsehallintolain 32 §:ssä tarkoitetulla sopimusasetuksella. Esitysluonnoksen mukaan nykytila säilytettäisiin tältä osin eli sopimusasetuksella siirrettäisiin edelleen Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle toimivalta valvoa Ahvenanmaan rahapelitoiminnan rahanpesusääntelyn noudattamista. Teknisluonteisena huomiona sisäministeriö toteaa, että esitysluonnoksessa vaikuttaisi olevan kirjoitusvirhe sivulla 110 ("Ahvenanmaan rahapelitoiminnan ja kiinteistöväliittäjien *rahapelisääntelyn* noudattamista"). Oletettavasti kyseisessä kohdassa tarkoitetaan rahanpesusääntelyn noudattamista.

Uutta rahapelijärjestelmää koskevaan hallituksen esitykseen (HE 16/2025 vp) sisältyy myös ehdotus voimassa olevan rahanpesulain muuttamisesta. Lainmuutokset myötä uuden rahapelilain mukaiset yksinoikeus- ja rahapelitoimiluvan haltijat sisällytettäisiin rahanpesulain soveltamisalaan ja Lupa- ja valvontavirasto olisi tältä osin toimivaltainen valvontaviranomainen. Uutta rahapelijärjestelmää koskevassa hallituksen esityksessä tuodaan esille tarve antaa uusi sopimusasetus, jolla toimivalta valvoa voimassa olevan rahanpesulain noudattamista maakunnassa tapahtuvan rahapelitoiminnan osalta siirrettäisiin Lupa- ja valvontavirastolta Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle. Kyseinen sopimusasetus tulisi antaa siten, että se tulisi voimaan samanaikaisesti, kun uuden rahapelilain mukainen rahapelitoiminta alkaisi. Uutta rahapelijärjestelmää koskevan hallituksen esityksen mukaan tämä tapahtuisi vuoden 2027 alussa. Kun uusi rahanpesulaki tulisi sitä koskevan esitysluonnoksen mukaan voimaan pääasiassa 10.7.2027, tulisi antaa uusi sopimusasetus, koska tällöin tulisi puolestaan siirtää uuden rahanpesulain mukainen valvontavastuu Lupa- ja valvontavirastolta Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle.

Koska uusi rahapelilaki ja uusi rahanpesulaki tulisivat tämänhetkisen tiedon mukaan eri aikaan voimaan, tulisi siis antaa kaksi uutta sopimusasetusta, jos ensiksi mainittua sopimusasetusta ei ole mahdollista antaa sen sisältöisenä, että sillä voitaisiin siirtää sekä voimassa olevan rahanpesulain että uuden rahanpesulain mukaiset valvontatehtävät Lupa- ja valvontavirastolta maakunnan hallitukselle huomioiden edellä mainitut kyseisten uusien lakien voimaantulojen ajankohdat. Sisäministeriö pitää tärkeänä, että sopimusasetus olisi annettuna kummankin lain voimaantulon yhteydessä, jotta valvontavastuu Ahvenanmaan maakunnassa tapahtuvan rahapelitoiminnan osalta olisi alusta alkaen oikealla viranomaisella. Jatkovalmisteluvaiheessa olisi hyvä käydä oikeusministeriön, valtiovarainministeriön ja sisäministeriön välillä keskustelua tarkoituksenmukaisesta menettelystä sopimusasetuksen tai -asetusten valmistelemiseksi.

Huolehtimisvelvollisuus

Uuden rahanpesulain 4 §:n 2 momentin 2 kohdan d alakohdassa säädettäisiin Poliisihallituksen toimimisesta rahanpesulain mukaisena huolehtimisvelvollisena. Esitysluonnoksen säännöskohtaisten perustelujen mukaan kyse olisi huolehtimisvelvollisuudesta erityisesti Poliisihallituksen arpajaishallinnon rahankeräys-, tavara-arpajais- ja bingoilupien myöntämisprosessien osalta. Säännöskohtaisten perustelujen mukaan varsinkin jälkikäteistä valvontaa suorittaessaan arpajaishallinto saa tietoa erityisesti luvan hakijan taloudellisesta asemasta ja rahaliikenteestä. Mikäli edellä mainitut lupaproessit ja valvontatehtävät säädettäisiin huolehtimisvelvollisuuden piiriin, voisi arpajaishallitus tehdä ilmoituksia rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävästä toiminnasta. Esitysluonnoksen mukaan huolehtimisvelvollisten on kiinnitettävä huomiota rahanpesun estämiseen ja paljastamiseen. Lisäksi niillä on velvollisuus ilmoittaa epäilyttävät liiketoimet Rahanpesun selvittelykeskukselle. Muut huolehtimisvelvolliset tahot (Tulli, Rajavartiolaitos, Verohallinto, Ulosottolaitos, Rikosseuraamuslaitos ja konkurssiasiamies) säilyisivät voimassa olevan rahanpesulain mukaisina.

Sisäministeriö esittää, että mainitun pykälän säännöskohtaisia perusteluja täydennettäisiin HE 228/2016 vp:n 6 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa kuvatulla tavalla siten, että Poliisihallitus harkitsisi muiden huolehtimisvelvollisten tapaan itse, miten huolenpitovelvollisuus on tarkoituksenmukaisinta täyttää. Viranomaisen harkintaan kuuluisi myös niiden tehtäväalueiden määrittely, joilla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kannalta merkityksellistä tietoa voi tulla esiin. Viranomaisen tulisi sopiviksi katsomillaan tavoilla huolehtia siitä, että tehtävien hoidon yhteydessä ilmitulleet epäilyttävät liiketoimet tai terrorismin rahoittamisen epäilyt ilmoitetaan rahanpesun selvittelykeskukselle.

Sisäministeriö esittää kuitenkin edelleen harkittavaksi, tulisiko mainittua pykälää tarkentaa säännöskohtaisten perustelujen mukaisesti siten, että Poliisihallituksen osalta huolehtimisvelvollisuus koskisi arpajaislain tai rahankeräyslain mukaisia lupa- ja valvontatehtäviä. Poliisihallituksella on myös erillinen rooli rahanpesulain mukaisena valvontaviranomaisena rahapelitoiminnan osalta ja sen tulee rahanpesulain mukaisesti ilmoittaa rahanpesun selvittelykeskukselle, jos se havaitsee valvonnan tai muuten tehtäviensä osalta epäilyttäviä liiketoimia.

Sisäministeriö toteaa, että ministeriön johdolla valmisteltu ensimmäinen kansallinen NPO-sektorin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio julkaistiin vuonna 2024 (Sisäministeriön julkaisuja 2024:17). Riskiarviossa kuvataan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen uhkia, haavoittuvuuksia ja riskejä voittoa tavoittelemattomien organisaatioiden toiminnassa. Riskiarviossa kartoitettiin ja analysoitiin koko NPO-sektorin toimintakenttä Suomessa, sekä pyrittiin huomioimaan eri toimijoiden erityispiirteet mahdollisimman kattavasti rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien näkökulmista. Keskeisimpinä NPO-sektoriin kohdistuvina uhkina arvioitiin olevan laittomat kansainväliset rahansiirrot sekä muu rikollinen toiminta NPO-toimijoiden harjoittamassa valtioiden rajat ylittävässä toiminnassa sekä rikollisten toimijoiden soluttautuminen lailliseen toimintaan. Keskeisimpinä NPO-sektoriin kohdistuvina haavoittuvuuksina puolestaan arvioitiin olevan viranomaisvalvontaan liittyvät lainsäädännön ongelmat tietojen vaihdossa viranomaisten välillä, NPO-toiminnan läpinäkyvyyden puutteet sekä NPO-toimijoiden sisäisten prosessien puutteellisuudet.

Huolehtimisvelvollisuudessa olisi kyse sinänsä uudesta velvoitteesta Poliisihallitukselle. Ottaen huomioon NPO-sektorin riskiarvion sisältämät havainnot sisäministeriö katsoo, että Poliisihallituksen sisällyttäminen huolehtimisvelvollisuuden piiriin vaikuttaisi tarkoituksenmukaiselta ehdotukselta. Ministeriö toteaa kuitenkin, että esitysluonnokseen viranomaisvaikutuksia koskevaan jaksoon 5.3.6 olisi hyvä sisällyttää arviointi siitä, miten huolehtimisvelvollisuus vaikuttaisi Poliisihallituksen arpajaishallintoon (esimerkiksi tehtävien luonne ja määrä). Vaikutusarviointi on erityisen keskeistä uusista tehtävistä viranomaiselle säädettäessä.

Rahanpesun selvittelykeskuksesta annettua laki koskevat muutosehdotukset

AMLA-asetuksen artiklan 44 1 kohdassa säädetään jäsenvaltion velvollisuudesta lähettää yksi tai useampi henkilöstön jäsen uuteen rahanpesutorjuntaviranomaiseen, Anti-Money Laundering Authority:yn (AMLA). Tästä aiheutuu kustannuksia lähettävälle viranomaiselle eli rahanpesun selvittelykeskukselle. Lisäksi kuudennen rahanpesudirektiivin 20 artiklan mukaisesti rahanpesun selvittelykeskusten tulisi nimetä perusoikeusvastaava, jonka tehtävänä on neuvoa henkilöstöä perusoikeuksiin liittyvissä kysymyksissä, edistää ja valvoa perusoikeuksien kunnioittamista, antaa ei-sitovia lausuntoja toiminnan perusoikeusmukaisuudesta sekä ilmoittaa mahdollisista perusoikeusloukkauksista keskuksen johdolle. Mainittu velvoite ehdotetaan täytäntöönpantavaksi rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 2 §:n 6 momentin mukaisesti. Edelleen kuudennen rahanpesudirektiivin 24 artiklan mukaisen oikaisuvaatimuksen käsittelijäksi ehdotetaan keskusrikospoliisia, mikä olisi uusi tehtävä virastolle, eikä tehtävään ole osoitettu erikseen resursseja.

Sisäministeriö toteaa Poliisihallituksen lausuman mukaisesti, että vaikka uusilla toimivaltuuksilla saattaa olla huomattaviakin myönteisiä vaikutuksia rahanpesun torjunnan tehokkuuteen, tehokkuuden edellytyksenä on todennäköinen tarve henkilöstöresurssien lisäykselle velvoitteiden lisääntyessä. Myös erinäiset EU:n edellyttämät määräajat (tiedonvaihto ja tietojen toimittaminen), ja niitä koskevat sääntelyvelvoitteet voivat luoda käytännön vaikutuksia rahanpesun selvittelykeskuksen henkilöstön ja työtehtävien määrään. Sisäministeriön mukaan uusien tehtävien vaikutuksia Keskusrikospoliisille resurssitarpeisiin ei ole kuitenkaan arvioitu riittävän kattavasti hallituksessa esityksessä. Ministeriö toteaaakin, että taloudellisia vaikutuksia koskevaan arvioon tulisi huomioida kaikki rahanpesunselvittelykeskukselle asetetut uudet tehtävät ja niiden vaikutus vaadittuihin henkilöstöresursseihin. Lisäksi näitä tehtäviä ja toimeenpanoon liittyviä vaikutuksia tulisi seurata myös lain voimaantulon jälkeen.

Osastopäällikkö

Tomi Vuorinen

Erityisasiantuntija

Milka Tornberg-Nyman

VN/9394/2024-SM-77

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: